

- Weber, H. (1969) *Die Wandlung des deutschen Kommunismus: die Stalinisierung der KPD in der Weimarer Republik*. Band 2. Frankfurt am Main: Europäische Verlagsanstalt.
- Weber, M. (1978) *Economy and society: an outline of interpretive sociology*. Vol 1. Berkeley: University of California Press.
- Willequet, J. (1986) *La Belgique sous la botte: résistances et collaborations 1940-1945*. Paris: Ed. Universitaires.
- Wolf, D. (1967) *Die Doriot-Bewegung: ein Beitrag zur Geschichte des französischen Faschismus*. Stuttgart: DVA.

Kommunerna och socialbidraget

Inledning

Socialbidraget har via sina föregångare socialhjälpn och fattigvårdsunderstödet en lång historia. Bidraget skiljer sig från de flesta andra överföringar från offentlig sektor till hushållen på olika sätt. För det första: Bidraget utgår efter individuell behovsprövning. Allmänt anses socialbidrag som något hushållen bör utnyttja endast som en sista möjlighet. Därför kan socialbidragets omfattning i en stadsdel, kommun eller i riket ses som en indikator på allvarliga försörjningsproblem. Detta leder till ett större allmänt intresse för överföringen än vad dess ekonomiska roll ensamt motiverar. För det andra: Socialbidraget administreras och finansieras kommunalt. Det finns en lokal variation i generositet över riket som har få motsvarigheter bland de överföringar från offentlig sektor som går till hushållen.

Att studera lokala variationer i socialbidragets omfattning motiveras alltså dels av socialbidragets sociala betydelse, dels av att det här är frågan om decentraliserat beslutsfattande inom den offentliga sektorn. I denna artikel skall vi redogöra för en studie av kommunernas socialbidragsnormer, andelen socialbidragstagare samt kostnaderna för socialbidraget.

Socialbidraget regleras av socialtjänstlagen från 1982 som är allmänt hållen vad gäller rätten till ekonomiskt bistånd. Socialstyrelsen är den centrala instans som lämnar råd om verk-

samhetens inriktning. Vid handläggningen av en persons ansökan om socialbidrag används socialbidragsnormer. En förenklad bild av normernas roll är följande: Socialarbetarna undersöker den sökandes inkomster (före socialbidrag) och om försörjningen inte kan ordnas på annat sätt. Om försörjningen inte kan ordnas på annat sätt, och dessutom inkomsterna är lägre än normerna blir beslutet att bistånd beviljas med ett belopp stort som skillnaden mellan norm och inkomst (före socialbidrag). Bilden är förenklad eftersom individuella hänsyn skall tas. Normerna ses som ett arbetsverktyg och socialbidrag kan beviljas även om inkomsterna (före socialbidrag) överstiger normerna.

Våra forskningsfrågor är:

1. Vad påverkar kommunpolitikernas beslut om normernas nivå? Varför har vissa kommuner höga normer, medan andra har låga?
2. Påverkar normernas nivåer socialbidragets omfattning? Om normerna har effekt innebär det att kommunpolitikerna genom beslut om normernas nivåer kan påverka de totala utgifterna för socialbidraget. Resultat om socialbidragets känslighet för socialbidragsnormernas nivå kan utnyttjas för att konstruera räkneexempel som anger konsekvenser av olika ändringar i normerna, t ex av att införa för riket enhetliga normer. I Socialstyrelsen (1985) finns förslag om lämpliga normer. Vi söker besvara frågan: Antag att alla kommuner med normer under den föreslagna nivån hade höjt sina normer upp till denna, vilka blir konsekvenserna för socialbidragets omfattning för hela riket?
3. Vad annat än normer påverkar socialbidragets omfattning? För att belysa denna fråga måste andra faktorer än normernas nivåer be-

aktas. Det är intressant att känna till faktorer som ligger bakom att socialbidraget har så olika omfattning i landets kommuner. Exempel på denna variation är att socialbidragstagarnas andel av kommunbefolkningen år 1984 var allt från en till tolv procent. Uttryckt som kostnader per kommuninvånare och år var det frågan om skillnader från 17 kronor till 990 kronor.

4. Hur känsligt är socialbidragets omfattning på riksnivå för olika förändringar i demografiska och ekonomiska förhållanden? Frågan kan belysas med hjälp av de samband som framkom då fråga 3 belystes. Genom att genomföra hypotetiska förändringar kan vi simulera socialbidragets omfattning på riksnivå.

Metod

Hur kan frågorna besvaras? Det finns utländska försök att analysera den typ av skillnader som vi är intresserade av. Låt oss se på ett.

I Förbundsrepubliken Tyskland (dvs före återföreningen) fanns det fler mottagare av Sozialhilfe i de nordliga än i de södra landsdelarna. Medan 4,5 procent av invånarna i ett område omfattande de nio nordligaste förbundsländerna mottog Sozialhilfe under ett år var motsvarande andel 2,6 procent samma år för ett område omfattande förbundsländerna Rheinland-Pfalz, Baden-Württemberg och Bayern. En annan uppmärksam skillnad är den emellan stad och landsbygd. Betydligt större andel av stadsbefolkningen än av landsbygdsbefolkningen mottar Sozialhilfe. De två skillnaderna verkar inte vara tillfälliga utan är varaktiga.

Ett ambitiöst försök att förklara skillnaderna med hjälp av statistisk metod gjordes av Krug & Rehm (1986). De arbetade med statistiska upplysningar om 327 "Kreise" som är motsvarigheten till de svenska kommunerna och vilka finansierar Sozialhilfe. Forskningsarbetet inleddes med att en sakkunnig panel utifrån hypoteser och förmodanden om vad som kan påverka benägenheten att lämna och motta Sozialhilfe gjorde upp en katalog med 65 olika

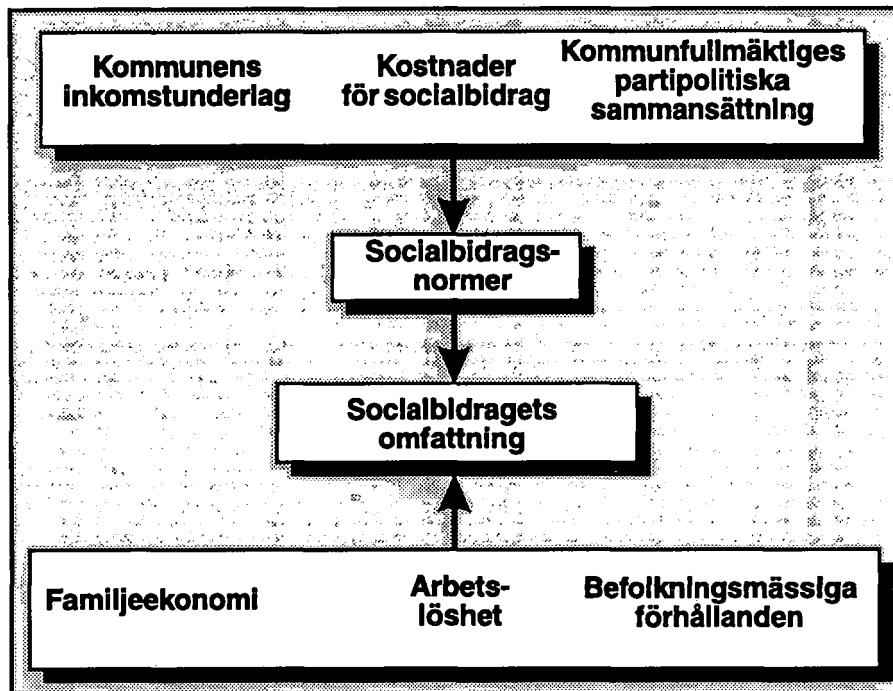
tänkbara indikatorer. Därefter startades ett omfattande statistiskt analysarbete bestående av flera steg. Med hjälp av explorativ dataanalys bantades antalet indikatorer ner till 16 stycken. Faktoranalys av dessa ledde till att endast fem faktorer erhöles. Dessa utnyttjades i sin tur för att med hjälp av regressionsanalys söka fånga vad som påverkar Sozialhilfes mellan primärområdena varierande omfattning. Analysen dokumenterades mycket fylligt.

Vad förklarar enligt analysen de två ovan nämnda skillnaderna i benägenhet att motta Sozialhilfe? Enligt resultaten är den viktigaste orsaken till skillnader mellan nordliga och sydliga delar faktorn "beteendedisposition". Faktorn mäts med dels andelen personer som är protestanter, dels med andelen som röstar på partierna CDU/CSU. Viktigast för skillnaden stad-landsbygd var faktorn "agglomeration" följt av faktorn "näringskraft".

Resultaten och analysen ur vilka de härstammar ger upphov till reflektioner. Resultatet att individuella attityder är den viktigaste orsaken till skillnader mellan landsdelarna ter sig som mindre övertygande. Man kan undra över vilka mekanismer som sammanbinder å ena sidan sättet att rösta vid allmänna val respektive konfession och å andra sidan villighet att söka eller bevilja ekonomiskt bistånd.

Den refererade studien tydliggör något som gäller alla försök att med statistisk metod förklara skillnader mellan kommuner. Resultaten skall ses mot bakgrund av både vilka statistiska uppgifter som utnyttjas och av hur de har analyserats. En avancerad statistisk analysmetod kan inte uppväga avsaknaden av en välutvecklad teoretisk ram som skall vara vägledande för variabelval.

I vår forskningsstrategi har vi mer än i den som refererats ovan tänkt igenom möjliga förklaringsfaktorer innan vi sammanställt statistiska uppgifter. Härvid har vi haft nytta av tidigare svenska studier (Gustafsson 1983, Sparen 1985 och Halleröd 1988). I stället för att som de tyska forskarna arbeta med latent variabler, vars innebörd kan vara svår att tolka, använder vi observerade variabler direkt. Men vi har också beaktat metodproblem vid de statistiska sambandsanalyserna genom att utnytt-

Figur 1. Analysmodell.

ja avancerade ekonometriska skattningssmetoder. En tekniskt mer detaljerad beskrivning av analysen återfinns i Aguilar & Gustafsson (1992).

Figur 1 sammanfattar vår analysmodell. I den politiska delen undersöks huruvida kommunernas inkomstunderlag, kostnader för socialbidrag samt kommunfullmäktiges partipolitiska sammansättning och några andra förhållanden påverkar den socialbidragsnorm kommunpolitikerna beslutat skall gälla för nästa kalenderår. I den andra delen undersöks samband mellan bidragsnormernas nivå innevarande år och socialbidragets omfattning. Det senare mäts dels som socialbidragstagarnas andel av kommunens befolkning, dels som kostnader per bidragstagare och utifrån dessa två mått fås socialbidragets kostnader per kommuninvånare. Socialbidragets omfattning relateras i samma ekvation även till variabler som anger familjeekonomi, arbetslöshet och befolkningsmässiga förhållanden i kommunen. Data hänför sig till mitten av 1980-talet.

Normernas bestämning och effekter

Vad bestämmer normernas nivå? Är det så att stora socialbidragskostnader i kommunen leder till att man bestämmer att normerna skall vara låga? Skattingarna ger inget belägg för sådana hänsynstaganden. Detta är rimligt eftersom kostnaderna för socialbidrag är en liten del av kommunens alla utgifter. Däremot fann vi att ju högre skattekraft, desto högre bidragsnorm. Sett över hela riket finns det alltså en tendens att normerna är höga i rika kommuner och låga i fattiga kommuner. Också detta resultat ter sig som rimligt. Ju rikare kommun, desto mer verkar kommuninvånarna vilja avstå till dem med akuta ekonomiska problem. (Orr 1976) Effekten kan dock inte kallas för särskilt stark, något som följande exempel vill visa: Antag att medelskattekraften är 10 procent högre i kommun A än i kommun B och att kommunerna är lika i övriga hänseenden. Då anger våra skattingar att vi skall vänta oss normer i kommun A som är 2,9 procent högre än dem i kommun B.

Vi fann också att kommunfullmäktiges partipolitiska sammansättning har betydelse för normernas nivå. Ju fler socialistiska ledamöter¹, desto högre normer. Effekten är dock svag, som följande exempel visar: Antag att det drog fram en stark valvind över alla kommuner. Den leder till att andelen socialistiska ledamöter sjunker i proportion till vad som minst har funnits i riksdagen någonsin efter det att den allmänna rösträtten infördes. Enligt skattningarna skulle under sådana förutsättningar riksgenomsnittet för normerna bara sjunka med två procent.

I vår studie kunde inte mycket av effekt från normernas nivå på socialbidragets omfattning beläggas. Visserligen talar koefficientestimaten för att högre normer leder till fler socialbidragstagare och högre kostnader per bidragstagare. Men det är frågan om estimat för vilka den statistiska signifikansnivån är låg.

Bristen på samband mellan normernas nivå och socialbidragets omfattning kan jämföras med resultat från en norsk studie (Terum 1986). I denna genomfördes ett intressant experiment i vilket en hypotetisk biståndssökande presenterades för socialarbetare vid 22 socialkontor. Dessa ombads fatta beslut huruvida bidrag skulle beviljas, och i så fall om bidragets storlek. Resultaten anger betydande variation mellan kontoren och att det var svårt finna samband mellan de beslutade socialbidragen och normernas nivå. En förklaring till brist på samband mellan normernas nivå och socialbidragets omfattning är att betalningar över norm kan vara vanligare i kommuner med låga normer. Som visats i en undersökning (Socialdepartementet 1987) betalas socialbidrag anmärkningsvärt ofta utöver vad normbeloppen anger.

Omfattningens bestämning

Om normernas nivå inte har någon tydlig betydelse för socialbidragets omfattning, vad är då viktigt? Vi fann ganska många förhållanden av betydelse. Kommunens tätortsgrad visade sig, som i tidigare analyser, ha effekter så att ju högre tätortsgrad desto fler socialbi-

dragstagare och kostnader för socialbidrag. Det är dock långtifrån klart vad som ligger bakom det konstaterade sambandet. En tolkning är att det är frågan om högre bostadskostnader i tätbebyggda kommuner. En alternativ tolkning, som inte behöver utesluta den förra, är att effekten uppkommit på grund av skillnader i benägenhet att söka sig till socialbyrån. Anonymiteten är större i tätbebyggda kommuner än i de rena landsbygdskommunerna. När personer på landet är utan pengar lånar de av släkt och grannar, medan de som bor i staden går till socialbyrån. En tredje tolkning är att den informella ekonomin, som vi inte mätt direkt, är viktigare i landsbygdskommuner än i tätortskommuner. Effekten kan också uppstå då socialtjänsten kan fungera annorlunda i tätbebyggda kommuner än i glesbygdskommuner.

Vi fann att flera ekonomiska förhållanden har betydelse för socialbidragets omfattning. Effekten av kommunernas genomsnittliga familjeinkomst är enkel att förstå och den är förhållandevis kraftig, som framgår av följande exempel: Kommunerna C och D är helt lika, förutom att kommuninvånarnas medelinkomst är tio procent högre i D. Enligt skattningarna kan vi då vänta oss att socialbidragstagarnas andel i kommun D är 87 procent av den i kommun C.

Vi fann effekter på socialbidragets omfattning av den arbetslöshet som inte ersätts med arbetslöshetsunderstöd. Däremot kunde vi inte belägga någon motsvarande effekt av omfattningen av arbetslöshet vid vilken det betalas arbetslöshetsunderstöd (från A-kassa eller i form av KAS).

Flera befolkningsmässiga förhållanden visade sig ha effekt på socialbidragets omfattning. I enlighet med vad man kan vänta från andra källor leder en stor andel unga kommuninvånare till fler bidragstagare. Det visade sig att ju fler av de vuxna som var ensamstående, desto större är andelen bidragstagare.

Vi kunde belägga en kraftig effekt från kommunens skilsmäsofrekvens till andelen socialbidragstagare och kostnaderna för socialbidrag. Vi menar att effekten främst står för att äktenskapsupplösning ofta följs av familje-

ekonomisk kris som ofta leder till att en eller båda makar söker sig till socialbyrån. Två kommunstudier för 1960-talet visar på ett socialbidragssuppbärande bland skilda som är betydligt större än för andra grupper (Korpi 1973, Lundequist 1976). I en studie för Norge (Otnes 1987) rapporteras höga andelar socialbidragstagare bland skilda kvinnor med barn. I en mikrostudie av den svenska bostadsmarknaden fann Aguilar & Sandelin (1988) att skilsmässa förmodligen var den viktigaste orsaken till att fatta beslutet att sälja sitt småhus.

Vi fann inte mycket till effekt från andelen utländska medborgare i kommunen respektive andelen inflyttade utländska medborgare på socialbidragets omfattning. Skälen härtill kan vara olika. Det är inget orimligt resultat att nationalitet saknar en självständig effekt på socialbidragets omfattning när hänsyn väl tagits till kommunegenskaperna familjeinkomst, arbetslöshet, tätortsgrad och ålder. Den utländska befolkningen skiljer sig ju från den svenska vad gäller alla dessa egenskaper på sätt som enligt ovan var och en för sig leder till fler socialbidragstagare. När det gäller avsaknad av samband mellan andelen under året inflyttade utlänningar och socialbidragets omfattning förmodar vi att mycket av förklaringen kan sökas i databrister. Vi har hämtat uppgifter om inflyttningar från befolkningsstatistiken, som grundas på kyrkobokföringen. Utomnordiska medborgare utan erforderligt tillstånd och som enligt gällande regler vid mätillfället var berättigade till socialbidrag bokförs i regel inte.²

Systemets drivkrafter

Vi utnyttjade de funna sambanden för att göra några simuleringar i syfte att se hur olika tänkbara förändringar påverkar socialbidragets omfattning. Resultaten uttryckta som socialbidragets omfattning i hela landet sammanfattas i tabell 1. Den översta raden (simulering A) visar konsekvenser av att kommuner med normer lägre än vad Socialstyrelsen räknat fram anpassar sig till dessa. Vi ser att effekten av detta inte skulle bli stor. Det handlar om att

andelen socialbidragstagare skulle bli fyra procent högre än annars, och att kostnaderna skulle stiga med sju procent.

Tabell 1. Resultat från simuleringar av socialbidragets omfattning år 1984 under olika förutsättningar

Simulering	Andel socialbidragstagare per invånare	Kostnader för socialbidrag per invånare
Verkligt värde. Index	100	100
A. Alla kommuner med normer under vad Socialstyrelsen räknat fram anpassar sig till denna.	104	107
B. Alla kommuner antar normer som överensstämmer med vad allmänheten önskar	107	113
C. Såväl befolkningsmässiga som ekonomiska förhållanden som år 1980	71	76
D. Enbart befolkningsmässiga förhållanden som år 1980	94	97
Därav		
D1. Andel personer yngre än 25 år som år 1980	105	108
D2. Andel icke gifta som år 1980	90	91
D3. Skilsmässofrekvens som år 1980.	101	101
(D4. Fördubblad skilsmässofrekvens)	155	228)
E. Enbart ekonomiska förhållanden som år 1980.	75	76

Not: Alla värden anges som procent med avseende på predicerade värden för 1984.

I en enkätundersökning vars fältarbete genomfördes av Statistiska Centralbyrån ombads den svenska befolkningen att uttrycka lämpliga nivåer för socialbidragsnormerna. Enligt resultaten angav medianrespondenten något högre normer än vad Socialstyrelsen räknat fram.³ Tillämpning av sådana normer skulle enligt simulering B leda till en ökning av socialbidragstagandet med sju procent och av kostnaderna för socialbidrag med tretton procent.

Vi kommer nu att diskutera simulerade effekter av förändringar i familjeekonomi, arbetslöshet och befolkningsmässiga förhållanden. Det är särskilt intressant att se på faktorer bakom expansionen under 1980-talets första hälft genom att simulera 1984 års omfattning utifrån värden som gällde år 1980 för de exogena variablerna. I verkligheten var socialbidragstagarnas andel år 1980 65 procent av den fem år senare och kostnaderna (i fast penningvärde) var 49 procent. Enligt simuleringar med vår modell skulle 1980 års befolkningsmässiga, familjeekonomiska och arbetslöshetsmässiga förhållanden (simulering C) betyda en andel socialbidragstagare som är 71 procent av den fem år senare och kostnader som är 76 procent. Talen tyder på att modellen ganska väl klarar av att beskriva den antalsmässiga expansionen men att den är sämre på att illustrera kostnadsökningen.

I simulering D visas effekter av de befolkningsmässiga förändringarna. Talen pekar på att även om sådana effekter bidragit till expansionen, har tillskottet inte varit betydande. Bakom detta ligger att olika befolkningsförändringar verkar åt motsatt håll. Befolkningens åldrande (simulering D1) har verkat mot en mindre omfattning för socialbidraget. Men att fler är ogifta har haft motsatt effekt (simulering D2). Eftersom skilsmässofrekvensen inte förändrades nämnvärt under den studerade perioden kan denna inte bidra till att förklara den historiska expansionen av socialbidraget (simulering D3). Men som simulering D4 visar skulle en fördubbling av skilsmässofrekvensen leda till en kraftigt ökande omfattning för socialbidraget.

Resultaten av simulering E visar att med 1980 års ekonomiska förhållanden skulle socialbidragstagarnas andel år 1984 ha varit 75 procent av den faktiska andelen. Detta leder till slutsatsen att ekonomiska förändringar har spelat en dominerande roll för expansionen. Samma slutsats har också dragits utifrån annat empiriskt material av expansionen (Gustafsson 1986, Schwarz 1986, Socialdepartementet 1986, 1987).

Slutsatser

Med hjälp av statistiska uppgifter för Sveriges kommuner från mitten av 1980-talet har vi undersökt sambandet mellan bakgrundsfaktorer, socialbidragsnormer och socialbidragets omfattning. Vi har funnit att några systematiska faktorer påverkar hur höga socialbidragsnormerna är i en kommun. Kommunens inkomstunderlag är av betydelse, liksom den partimässiga sammansättningen av kommunfullmäktige. Däremot verkar det inte som om storleken på utgifterna för socialbidraget har någon effekt på kommunpolitikernas beslut om normernas nivå.

Vi hade svårt hitta tecken på samband mellan socialbidragsnormernas nivå och socialbidragets omfattning. Men därmed har vi inte sagt att det skulle saknas samband mellan hur socialtjänsten är utformad i en kommun och den omfattning socialbidraget har. Studien visar att man kan säga ganska mycket om faktorer utanför socialtjänsten som leder till att vissa kommuner har få socialbidragstagare medan andra har många. Socialbidragstagande är i betydande utsträckning ett urbant fenomen, men varför så är fallet är långtifrån klart. Flera befolkningsmässiga faktorer påverkar socialbidragets omfattning i kommunen: ålderssammansättningen, andelen ensamstående och skilsmässofrekvensen. Ekonomiska faktorer spelar stor roll för socialbidragets omfattning. Det handlar om kommuninvånarnas medelinkomster och om hur många som är arbetslösa utan att uppbära kontantunderstöd.

Resultat av simuleringar från funna samband kastar ljus över systemets drivkrafter. Vi drog slutsatsen att sänkta realinkomster och höjd arbetslöshet är viktiga förklaringar till att socialbidraget expanderade under början av 1980-talet. Vi fann att om kommuner med normer lägre än vad Socialstyrelsen räknat fram i stället hade tillämpat dessa skulle socialbidragets omfattning inte ha ökat särskilt kraftigt.

*Renato Aguilar – Björn Gustafsson
Januari 1993*

I uppsatsen rapporteras resultat från forskning som bedrivits med ekonomiskt stöd från Socialvetenskapliga Forskningsrådet

Noter

1. Ledamöter med partibeteckningen socialdemokrat eller vpk.
2. För vår tolkning talar att de statistiska sambanden enligt vår analys sämst stämmer in för kommunerna Ystad och Trelleborg där färjorna med många flyktingar angör. I verkligheten fanns där betydligt fler bidragstagare än vad som kan förväntas från analysen.
3. Medianrespondenten är den för vars svar gäller att lika många angav lägre eller högre svar. För utförligare beskrivning av enkäten och dess resultat se Aguilar & Gustafsson (1988).

Referenser

- Aguilar, R. & Gustafsson, B. (1988) "Public Opinion about Social Assistance in Sweden", *European Journal of Political Research*, 16, 251-276.
- Aguilar, R. & Gustafsson, B. (1992) "Social Assistance and Public Expenditures", Göteborg: Nationalekonomiska institutionen vid Göteborgs universitet, Memorandum no 168.
- Aguilar, R. & Sandelin, B. (1988) "Qualitative Response Estimates of the Selling Behaviour in the Swedish Market for Owner-Occupied Houses", *Urban Studies*, 25, 77-84.
- Gustafsson, B. (1983) *Socialhjälpens bestämningsfaktorer*, Stockholm: DSF PROJEKT 1983:1.
- Gustafsson, B. (1986) "Bidragstagarna: antal och inkomster", i *Socialbidrag*, Rapport till expertgruppen för studier i offentlig ekonomi, Stockholm: Liber (Ds Fi 1986:16).
- Halleröd, B. (1988) *Socialbidragstagande i kommunerna 1980 och 1985*, Umeå: Umeå Studies in Sociology, Universitetet i Umeå, no 95.
- Korpi, W. (1973) *Fattigdom i välfärden*, 2 uppl, Stockholm: Tiden.
- Krug, W. & Rehm, N. (1986) *Disparitäten der Sozialhilferdichte*, Stuttgart e t c: W Kohlhammer (Schriftenreihe des Bundesminister für Jugend, Familie, Frauen und Gesundheit, Band 190).
- Lundequist, K. (1976) *Socialhjälpstagande*, Uppsala: Uppsala Studies in Economic History 13.
- Orr, L. (1976) "Income Transfers as a Public Good: An Application to AFDC", *American Economic Review*, 66, 359-371.
- Otnes, B. (1987) "Enslige forsorgere som sosialhjelpmottakere", Oslo: Statistisk Sentralbyrå, Uppsats presenterad vid det 5:e Nordiska socialpolitiska forskarseminariet.
- Schwarz, B. (1986) "Socialbidragen i bidragssystemet", i *Socialbidrag*, Rapport till expertgruppen för studier i offentlig ekonomi, Stockholm: Liber (Ds Fi 1986:16).
- Socialdepartementet (1986) *Socialbidrag*, Stockholm: Liber (Ds S 1986:7).
- Socialdepartementet (1987) *Om socialbidrag*, Stockholm: Allmänna förlaget (Ds S 1987:2).
- Socialstyrelsen (1985) *Socialbidrag*, Stockholm.
- Sparen, P. (1985) "Socialbidragstagande i landets kommuner", Stockholm: Stockholms universitet, Sociologiska institutionen (Stencil).
- Terum, L.- I. (1986) *Geografisk ulikskap og nasjonale normer*, Oslo: Institut for anvendt sosialvitenskaplig forskning.